

บทสรุป

ชาวมอญเป็นชนชาติหนึ่งซึ่งอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพม่าตอนล่าง ได้ตั้งอาณาจักรของตนขึ้น และสร้างสมอารยธรรมและความเจริญต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ก็ไม่สามารถรักษาอาณาจักรของตนเองไว้ได้ เพราะพื้นที่ที่พม่าซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ทางตอนเหนือสามารถตั้งอาณาจักรเป็นปึกแผ่นขึ้นได้ทุกคาม ก็แต่อาณาจักรมอญ มอญจึงต้องสูญเสียอิสรภาพแก่พม่าใน พ.ศ. 1600 และนับแต่นั้นมามอญก็ต้องทำการต่อสู้กับพม่าเพื่อความเป็นอิสระบ้าง เพื่อรักษาอาณาจักรของตนบ้าง เรื่อยมาเป็นเวลากว่า 700 ปี จนกระทั่งถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพม่าใน พ.ศ. 2300 ทั้งนี้ เนื่องมาจากนโยบายของพม่าในการที่จะแผ่อำนาจเข้าไปครอบครองมอญโดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรตน ด้วยเหตุที่อาณาจักรมอญมีความสำคัญต่อพม่าอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง เพราะตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์และมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศทางทะเล ในขณะที่พม่าตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งไม่อุดมสมบูรณ์ ทั้งยังถูกมอญปิดกั้นการติดต่อกับนานาชาติทางทะเลอีกด้วย มอญจึงเปรียบเสมือนอู่น้ำสำคัญที่พม่าประสงค์จะไขว่คว้าได้ไว้ เลียงประเทศของตน และการที่มอญตั้งอยู่ระหว่างไทยกับพม่าซึ่งเป็นศัตรูกัน จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญซึ่งพม่าได้อาศัยเป็นฐานทัพและเส้นทางเดินทัพเข้ามารบกับไทย ขณะเดียวกันพม่าก็อาศัยมอญเป็นทั้งแหล่งเสบียงอาหารและแหล่งระดมพลเข้าร่วมในกองทัพไปทำสงครามด้วย ส่วนไทยนั้นไม่มีความจำเป็นที่จะแผ่อำนาจเข้าไปในหัวเมืองมอญเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างพม่าส่วนมากแล้วไทยมักจะอาศัยหัวเมืองมอญในการทำสงคราม หรือป้องกันการรุกรานจากพม่า ดังนั้น โดยปกติความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยจึงเป็นไปอย่างราวกับและเป็นมิตรไมตรีต่อกัน มอญต้องการพึ่งไทยจากการรุกรานของพม่า และไทยก็ต้องการใช้มอญเป็นสะพานในการสืบข่าวความเคลื่อนไหวของพม่า และยังใช้มอญเป็นกำแพงป้องกันการรุกรานจากพม่าได้ชนหนึ่งด้วย

สภาพความเป็นอยู่ของชาวมอญที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออิสรภาพและความอยู่รอดของตน ตลอดจนความเดือดร้อนที่ได้รับจากการปกครองของพม่า เนื่องจากพม่าปกครองมอญอย่างกดขี่และบีบบังคับในเรื่องการเก็บภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงานทั้งในยามสงบ

และยามมีศึกสงคราม ทำให้ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ค่าย
 เห็นว่าเป็นดินแดนแห่งเสรีภาพ และมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมคล้ายคลึงกับ
 มอญ นอกจากนั้นมอญยังมีความคุ้นเคยในเส้นทางเข้าสู่ประเทศไทย เพราะเคยอพยพมาลงที่
 เข้ามารบกับไทยบ่อย ๆ การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยนั้นมาในลักษณะต่าง ๆ
 กัน ส่วนมากมักจะมาในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมืองจากภาวะสงครามภายในประเทศ บาง
 ครั้งก็เข้ามาในฐานะเป็นเชลยสงครามบ้าง หลบหนีออกจากกองทัพมาบ้าง เป็นต้น
 ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรากฏว่ามีการอพยพของชาวมอญครั้งสำคัญ ๆ ในสมัย
 อยุธยา 5 ครั้ง ในสมัยกรุงธนบุรี 1 ครั้ง และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์อีก 1 ครั้ง นอก
 จากนี้ยังมีการอพยพครั้งย่อย ๆ กระเส็นกระสายเข้ามาเรื่อย ๆ ในระหว่างการอพยพ
 ครั้งสำคัญ ๆ เหล่านั้น โดยไม่มีการบันทึกรายละเอียด ทั้งนี้เพราะกษัตริย์พม่าเกือบทุก
 รัชกาลมีนโยบายปกครองมอญอย่างกดขี่ขูดรีด และในบางสมัยก็ยังมียุทธการปราบปราม
 มอญอีกด้วย เช่น สมัยพระเจ้าอลองพญา เป็นต้น ชาวมอญจึงได้รับความเดือดร้อนอยู่
 เสมอ ๆ การที่ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาบ่อย ๆ และบางครั้งก็เข้ามาโดยไม่มีการ
 บันทึก ทำให้เราไม่สามารถทราบจำนวนชาวมอญทั้งหมดในประเทศไทย และที่สำคัญอีก
 ประการหนึ่งคือ ชาวมอญเหล่านั้นได้มีการปรับตัวเป็นไทย และรูปร่างหน้าตาคล้ายกับ
 คนไทย จนบางครั้งก็แยกไม่ออกว่าเป็นมอญหรือไทย

นโยบายของรัฐบาลในการปกครองชาวมอญอพยพ ไม่ว่าจะ เป็นสมัยอยุธยาหรือ
 รัตนโกสินทร์ตอนต้นก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ รัฐบาลจะให้การต้อนรับชาว
 มอญเหล่านั้น โดยจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกัน และประกอบ
 อาชีพตามที่ตนถนัด บริเวณที่จัดให้ชาวมอญไปตั้งหลักแหล่งอยู่นั้นมักอยู่ริมแม่น้ำ โดยเฉพาะ
 บริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือกรุงเทพฯ ขึ้นไป เช่น อำเภอปากเกร็ด จังหวัด
 นนทบุรี และตามลำน้ำแม่กลอง เช่น อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และในสมัยรัชกาล
 ที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ยังจัดให้ไปอยู่ที่เมืองนครเขื่อนขันธ์สร้างขึ้นใหม่ด้วย รัฐบาล
 ให้ชาวมอญได้ปกครองกันเองในระดับหมู่บ้าน ด้วยการจัดผู้นำชาวมอญที่ได้รับความนิยม
 นับถือในหมู่พวกของตนให้เป็นหัวหน้าปกครองชาวมอญในหมู่บ้านนั้น ๆ รัฐบาลก็ติดต่อกับ-

ชาวมอญโดยผ่านหัวหน้าเหล่านั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังให้สิทธิและเสรีภาพแก่ชาวมอญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามวินัยปฏิบัติของตน ซึ่งแตกต่างไปจากไทยเล็กน้อย ตลอดจนการใช้ภาษาและ การปฏิบัติกิจกรรมตามชนบทประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี

ชาวมอญในประเทศไทยมีฐานะ เป็นไพร่หลวง เช่นเดียวกับพลเมืองชาวไทย ซึ่งมีหน้าที่เข้าเวรรับราชการตามกำหนดระยะเวลา ไพร่หลวงรามัญจัดเป็นไพร่หลวงฝ่ายทหารชั้นกับฝ่ายกลาโหม ในสมัยอยุธยาไม่มีหลักฐานการแบ่งกรมกองที่แน่ชัด ครั้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏหลักฐานในพระไอยการตำแหน่งนาทหารหัวเมือง แบ่งกรมรามัญออกเป็นกรมใหญ่ ๆ 5 กรม คือ กรมคังทองซ้าย กรมคังทองขวา กรมคาบสองมือ กรมอาทมาตซ้าย และกรมอาทมาตขวา อยู่ในบังคับบัญชาของเจ้าพระยามหาโยธา จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสิ้นเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) แล้ว ก็ไม่มีการตั้งเจ้าพระยามหาโยธาอีก จึงยกกรมรามัญทั้งหมดมาขึ้นกับกรมพระกลาโหม ส่วนมอญอีกพวกหนึ่งที่มีฐานะเป็นไพร่ของเจ้านั้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอยู่ในกรมพระราชวังบวรแห่งเดียว แบ่งออกเป็น 3 กรม คือ กรมมอญขวา กรมมอญกลาง และกรมมอญซ้าย และเมื่อสิ้นกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญในสมัยรัชกาลที่ 5 แล้ว กรมมอญวังหน้าทั้ง 3 ก็ยกไปขึ้นกรมพระกลาโหมเช่นกัน

ในฐานะที่เป็นไพร่หลวง นอกจากจะต้องถูกเกณฑ์ให้เข้าเวรทำราชการตามกำหนดแล้ว ชาวมอญยังมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับพลเมืองไทยโดยทั่วไป คือ จะได้รับพระราชทานตราภูมิคุ้มห้าม เพื่อลดหย่อนภาษีอากรในการประกอบอาชีพเป็นสิ่งตอบแทนในการทำราชการและในด้านการศาลก็ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายและศาลไทยเท่าเทียมกับคนไทยทุกประการ ผิดกับชนชาติอื่น เช่น จีน แขก ซึ่งต้องไปขึ้นศาลพิเศษต่างหาก นอกจากนี้แล้วไพร่หลวงรามัญยังมีหน้าที่ต้องเข้าพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สังฆาปิตะ 2 ครั้ง ในเทศกาลตรุษและสารท เพื่อถวายสัตย์และแสดงความจริงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวมอญได้เข้ารับราชการในหน่วยงานที่สำคัญเกี่ยวกับการป้องกันประเทศชาติ คือ กองอาทมาต ซึ่งมีหน้าที่สืบข่าวศึกและลาดตระเวนปลายคานที่ติดต่อกับประเทศพม่า จนกระทั่งเมื่ออังกฤษทำสงครามชนะพม่าใน พ.ศ. 2369 และเข้ายึดครองดินแดนพม่าตอนล่างใต้แม่น้ำสาละวินลงมา ซึ่งปิดหนทางที่พม่าเคยยกมาตีไทยไว้ หน้าที่อาทมาตในการลาดตระเวนสืบข่าวพม่าจึงหมดความสำคัญและสิ้นสุดไป ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังจากที่ได้รวมกองตระเวนกับการไปรษณีย์เข้าเป็นกรมเดียวกัน คือ กรมกองตระเวน ขึ้นกระทรวงนครบาลแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้ยกคนมอญทั้ง 8 กรม (วังหลวง 5 วังหน้า 3) นั้น มาเป็นพลตระเวนแทนการจ้างคนภายนอก แดกกองมอญ 8 กรม ได้เข้ารับราชการในกรมกองตระเวนอย่างแท้จริงได้เพียง 3 เดือน ก็ถูกยกไปเป็นทหารเรือใน พ.ศ. 2436 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ราชการทหารเรือในขณะนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งกว่าพลตระเวน เพราะต้องเตรียมกำลังให้พร้อมในการป้องกันประเทศทางทะเล กรมทหารเรือได้จัดพวกมอญเหล่านั้นลงประจำลำเรือ ทำหน้าที่ช่างไฟและฝ่ายมเร็น ซึ่งเป็นกำลังบนบกของทหารเรือประจำอยู่ในกรุงเทพฯ และตามสถานีชายทะเลกับป้อมปากน้ำ

นอกจากไพร่หลวงรามัญสังกัดกรมกองต่าง ๆ แล้ว ยังมีชาวมอญอีกพวกหนึ่งตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ตามหัวเมืองหน้าคานที่ติดกับประเทศพม่า ซึ่งเรียกรวมกันว่า "รามัญ 7 เมือง" ขึ้นคือเมืองกาญจนบุรี ไค้แก เมืองสิงห์ เมืองลุ่มลุ่ม เมืองไทรโยค เมืองทองผาภูมิ เมืองท่าตะกั่ว เมืองท่าขนุน และเมืองท่ากระดาน ในแต่ละเมืองจะมีเจ้าเมืองหรือผู้ว่าราชการเมือง และกรมการเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นคนมอญทั้งหมดทำหน้าที่ปกครองและช่วยราชการอาชีพของชาวมอญเหล่านั้น ได้แก่ การค้าไม้และหาของป่า เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าและเขา ในบางแห่งมีการทำไร่บ้างเล็กน้อยเพื่อใช้ในครอบครัว ชาวมอญในเมืองทั้ง 7 มีฐานะเป็นไพร่ส่วย นอกจากจะมีหน้าที่ส่งส่วย ทอง แก้วรัฐบาลเป็นประจำทุกปีแล้ว ยังมีหน้าที่ลาดตระเวนรักษาคานอยู่เป็นประจำทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ส่วนในยามสงครามก็มีหน้าที่สำคัญในการจัดตั้งกองเสบียงและที่พัก

และยังถูกเกณฑ์เข้ากองทัพเช่นเดียวกับไพร่หลวงรามัญอื่น ๆ ภายหลังเมื่อมีการจัดปกครองตามระเบียบใหม่ พ.ศ. 2438 รามัญทั้ง 7 หัวเมือง ก็ถูกยุบลงไปเป็นหมู่บ้าน และกิ่งอำเภอสังกัดอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี

ชาวมอญในประเทศไทยมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมไทย ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในด้านสังคมนั้น ไทยได้รับอิทธิพลจากมอญในด้านการเป็นต้นว่า การรับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาใช้เป็นแบบแผนในการออกกฎหมายและกำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์ การรับพุทธศาสนารามัญนิกาย ซึ่งได้ชื่อว่าเคร่งในค่านวินัยปฏิบัติเข้ามาเผยแพร่และได้เป็นรากฐานของขรมยุดิกนิกายในประเทศไทย การรับปัทมมอญมาใช้บรรเลงในงานศพ ตลอดจนประเพณีบางอย่างของมอญ ซึ่งถือปฏิบัติอยู่ในสังคมไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ แ่่งงาน และการบวช ส่วนด้านการศึกษาของชาวมอญนั้น ในสมัยอยุธยาที่เป็นไปในทำนองเดียวกับเด็กไทย คือใช้วัดเป็นโรงเรียนและมีพระเป็นครู แต่เด็กมอญจะเข้าศึกษาเป็นภาษามอญในวัดมอญประจำหมู่บ้าน และเมื่อมีอายุครบเกณฑ์ที่จะบรรพชาอุปสมบทก็จะทำการที่วัดนั้น ๆ ครั้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เด็กมอญบางส่วน เริ่มมีการศึกษาเป็นภาษาไทยในโรงเรียนของคณะมิชชันนารี และเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ชาวมอญก็มีแนวโน้มที่จะหันมาศึกษาเป็นภาษาไทยโดยใช้หลักสูตรของไทย ทั้งนี้เพราะนอกจากจะมีโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปทั้งในกรุงและหัวเมืองแล้ว วัดมอญบางวัดยังได้หันมาสอนหนังสือไทยแก่เด็กมอญโดยใช้แบบเรียนของไทย การศึกษาของพระสงฆ์มอญตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางเป็นต้นมาก็มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมตามหลักสูตรบาเรียนรามัญ ซึ่งแตกต่างหากจากของไทย จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2454 จึงได้ยกเลิกไปและหันมาศึกษาแล้ว เรียนตามแบบไทย โดยใช้หลักสูตรเดียวกับพระภิกษุไทย ในด้านศาสนานี้ คณะสงฆ์รามัญนิกายก็ได้รับการยกย่องและอนุเคราะห์ทัดเทียมกับมหานิกายที่ไทยรับมาจากลังกา มีเจ้าคณะปกครอง และมีพระราชาคณะชั้นรอง ๆ ลงมาเป็นผู้ช่วยการคณะ และตำแหน่งสมณศักดิ์ของพระสงฆ์รามัญนิกายก็แยกออกจากมหานิกาย ครั้นเมื่อมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ใน พ.ศ. 2445 แล้ว คณะสงฆ์รามัญนิกายก็ได้แยกเป็น

คณะหนึ่งต่างหากตั้งแต่ก่อน คณะสงฆ์รามัญนิกายนั้นนอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูป การศาสนาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้เกิดคณะสงฆ์ธรรม- ยุกติกนิกายภายใต้การนำของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎแล้ว ยังมีบทบาทในการสวดพระปริตร ทำน้ำพระพุทธรูปสำหรับใช้ในพระราชพิธีต่าง ๆ และใช้เป็นน้ำสรงพระพักตร์และสรง พระองค์พระเจ้าอยู่หัว และถือเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์รามัญที่ต้องเข้าไปสวดพระปริตร ทำน้ำพระพุทธรูปในหอศาสตราคมทุกวัน การสวดพระปริตรนี้ถือเป็นประเพณีมาแต่โบราณ ที่ต้องให้พระสงฆ์รามัญแต่เพียงผู้เดียวทำการสวดตามแบบอย่างรามัญ และได้ปฏิบัติต่อมา จนกระทั่งปัจจุบัน

ในด้านเศรษฐกิจ ชาวมอญมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนประกอบของระบบเศรษฐกิจ ของไทย ค่ายเหตุที่แรงงานคน (manpower) เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่าที่สุด โดยเฉพาะในสมัยอยุธยา รัฐบาลได้อาศัยแรงงานของไพร่หลวงรามัญในการก่อให้เกิดผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในรูปของแรงงานเพื่อประกอบกิจการต่าง ๆ เงิน และสิ่งของ นอกจากนี้การประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวมอญในยามว่างจากการถูกเกณฑ์แรงงาน ก่อให้เกิดผลผลิตนำไปสู่การซื้อขายแลกเปลี่ยน ตลอดจนการหมุนเวียนของเครื่องอุปโภค บริโภคและเงินตรา พร้อมกันนั้นรัฐบาลยังได้ผลประโยชน์จากการเก็บภาษีอากรจากชาว มอญในการประกอบอาชีพต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับด้านการเมือง ชาวมอญบางส่วนได้สร้างปัญหาและความยุ่งยากแก่ รัฐบาลด้วยการเป็นกบฏและการเข้าเป็นกบฏในบังคับฝรั่งเศส กบฏมอญบางครั้งชาวมอญ ก็เป็นผู้ดำเนินการเองแต่ลำพัง เช่น กบฏธรรมเถียร ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา บาง ครั้งก็ร่วมมือกับเจ้านายหรือขุนนางไทยอื่น ๆ ในการดำเนินการ เช่น กบฏพระยา สรรค์ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ตามหลักฐานที่ปรากฏ มีกบฏมอญเกิดขึ้นในสมัย อยุธยา 3 ครั้ง ในสมัยกรุงธนบุรี 1 ครั้ง และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 1 ครั้ง รวม เป็น 5 ครั้งด้วยกัน และแม้ว่ารัฐบาลจะสามารถปราบปรามได้สำเร็จทุกครั้ง แต่ก็ทำให้ บ้านเมืองวุ่นวายอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ก่อให้เกิดผลเสียหายทั้งทางการเมือง การปกครอง และ ทางเศรษฐกิจ ส่วนการเข้าเป็นกบฏในบังคับฝรั่งเศสนั้นเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุง-

รัตนโกสินทร์ ได้มีชาวมอญที่กองการหลักเลี้ยงการเกณฑ์แรงงาน และหวังผลประโยชน์ตลอดจนความคุ้มครองต่าง ๆ พวกกันไปสมัครเป็นกบฏในบังคับฝรั่งเศส ทำให้เกิดปัญหาและความขมขื่นแก่ไทย เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนอิทธิพลของฝรั่งเศส ทำให้ฝรั่งเศสมาวางอำนาจเหนือไทยในการปกครองคนไทยแล้ว ยังทำให้ไทยขาดกำลังคนที่ใช้ในราชการทหาร เรือไปจำนวนหนึ่ง และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างชาวมอญทั่วไปกับมอญในบังคับฝรั่งเศส

นอกจากชาวมอญจะมีบทบาทและความสำคัญในด้านต่าง ๆ แล้ว หัวหน้าชาวมอญ โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ เจ้าพระยามหาโยธาทั้ง 2 ท่าน ยังได้ทำคุณประโยชน์แก่ราชการไทย บทบาทของเจ้าพระยามหาโยธาทั้งสองส่วนใหญ่เป็นการทำสงครามป้องกันประเทศชาติในสมัยที่ไทยยังมีสงครามติดพันอยู่กับพม่า ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) ผู้เป็นบุตรของเจ้าพระยามหาโยธา (เจง) ยังมีบทบาทและความสำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอังกฤษ ในคราวที่อังกฤษทำสงครามกับพม่าครั้งแรก และได้ขอให้ไทยเป็นสัมพันธมิตรร่วมกับพม่า แต่ไม่สามารถจะเจรจาตกลงกันได้ เนื่องจากผลประโยชน์ขัดกันและบิดพลิ้วกันด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ แผนการของอังกฤษที่จะทิ้งหัวเมืองมอญขึ้นใหม่ และจะให้เจ้าพระยามหาโยธาไปเป็นเจ้าเมืองมอญ ซึ่งทำให้ไทยไม่พอใจอย่างมาก

การที่ชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ทำให้มีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมของไทย เนื่องจากว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมที่เอื้อต่อการปรับตัว เป็นคนว่า ความคล้ายคลึงกันในด้านรูปร่างหน้าตา อาชีพ การนับถือศาสนา แต่กระบวนการปรับตัวเป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะในระยะแรกชาวมอญยังอยู่รวมกลุ่มในหมู่พวกของตน และยังไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งปัจจัยการดำรงชีพจากภายนอก เพราะเป็นสังคมที่เลี้ยงตัวเองได้ นอกจากนี้อุปสรรคในด้านภาษาและสภาพภูมิศาสตร์ที่กั้นการติดต่อกับภายนอก ทำให้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกน้อยมากจนเกือบจะไม่มี ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น สังคมขยายขอบเขตกว้างออกไป ปัจจัยความคล้ายคลึงกันต่าง ๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะด้านศาสนา ได้เป็นเครื่องชักนำให้มีการติดต่อกันมากขึ้น

ประกอบกับการรับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก แม้ว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยตรง แต่มีผลทางอ้อมคือ ความเจริญต่าง ๆ ได้ทำลายเอกลักษณ์ของความเป็นมอญลงและทำให้ได้ใกล้ชิดกับคนไทยมากขึ้น นำไปสู่การปรับตัวเป็นชั้น ๆ ไป มีการรับอิทธิพลของกันและกัน ภาษามอญเริ่มใช้น้อยลง มีการแต่งงานกับคนไทย และชนบประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ก็ค่อย ๆ เลือนไป นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปการศึกษา การปกครอง คณะสงฆ์ ตลอดจนการทำให้คนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทยตามกฎหมายยังเป็นแรงผลักดันที่มีประสิทธิภาพมากในการเร่งให้เกิดการปรับตัว อย่างไรก็ตามแม้ว่าชาวมอญจะมีแนวโน้มในการปรับตัวเป็นไทยมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ระดับชั้นของการปรับตัวในหมู่บ้านแต่ละแห่งมีมากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานะที่คงและลักษณะภูมิประเทศ ตลอดจนอาชีพ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคหรือเครื่องส่งเสริมการปรับตัวในแต่ละแห่ง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารชิ้นกันที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

- เอกสารตัวเขียน สมุดไทยคำ รัชกาลที่ 1
จ.ศ. 1159 เลขที่ 2 "หนังสือเจ้าเมืองเมาะตะมะถึงเสนาบดีไทยเรื่อง
ให้ส่งพญาเจง พญาทวายคืน"
- จ.ศ. 1164 เลขที่ 1 "หนังสืออุบากองมาถึงพญามหาโยธา"
- จ.ศ. 1165 เลขที่ 1 "หนังสือเจ้าพระยามหาโยธาถึงอุบากองผู้หลาน"
- เอกสารตัวเขียน สมุดไทยคำ รัชกาลที่ 2
จ.ศ. 1171 เลขที่ 3 "สารตราเจ้าพระยาจักรีถึงเจ้าเมืองทั้ง 5 เรื่อง
พมายกทัพมาตีเมืองกลาง"
- จ.ศ. 1172 เลขที่ 5 "คำให้การอ้ายงะสาคนะของพม่า เรื่องเหตุการณ์
ในพม่าและพมายกทัพมาตีมลายู"
- จ.ศ. 1177 เลขที่ 6 "พระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าฟ้ามงกุฎกุม
เสบียงอาหารไปรับครัวมอญ"
- เลขที่ 7 "คำให้การสมิงอิน จานครมอญ เรื่องในเมืองมอญ
พม่าเบียดเบียน"
- เลขที่ 12 "มอญเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ์ ในรัชกาลที่ 2"

- จ.ศ. 1181 เลขที่ 12 "ร่างตราเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมือง
ลำพูน บอกราชการพม่า เจ้าอังวะตาย"
- จ.ศ. 1183 เลขที่ 3 "ท้องตราเจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดี ถึงพระยา
ราชบุรีและพระยากาญจนบุรี เรื่องให้แต่งตั้งขุนหมื่น
ชาวคานออกสกัดจับพวกมอญซัดค้ำพี้ที่นี้ กับเรื่อง
ให้ส่งครุวรรณัญเข้ากรุงเทพฯ"
- จ.ศ. 1184 เลขที่ 4 "ใบบอกพระยาพิชัยภักดิ์ เมืองกาญจนบุรี เรื่อง
พระยารัตนจักรไปลาดตระเวนจับพม่าค้ายาของ
ไต่ 2 คน"
- จ.ศ. 1185 เลขที่ 1 "ใบบอกพระยาพิชัยภักดิ์ เมืองกาญจนบุรี เรื่องแต่งตั้ง
ขุนหมื่นกรมการออกลาดตระเวนปลายค่าน"
- เอกสารตัวเขียน สมุดไทยคำ รัชกาลที่ 3
- จ.ศ. 1186 เลขที่ 1 "ร่างสารตราเจ้าพระยาจักรีถึงพระยามหาอำมาตย์
พระยาวิเชียรวันต์ เรื่องพระยาชุมพรบอกมาว่าจับ
พม่า มอญ หวายไต่ มอญพม่าให้การว่าเป็นอริกัน"
- จ.ศ. 1196 เลขที่ 14 "หนังสือเจ้าพระยาจักรีถึงเจ้าพระยามหาอำมาตย์ เจ้า
พระยามหาโยธา เร่งให้ส่งรายงานการสร้างป้อม
ปราการเมืองฉะเชิงเทรา"
- จ.ศ. 1207 เลขที่ 5 "คำให้การขุนเทพศิรี ขุนศรีระวังไพร เรื่องสืบ
ราชการเมืองเมาะคำเดิม"
- เลขที่ 267 "หนังสือพระยามหาอำมาตย์ถึงพระปลัด หลวงยก-
กระบัตร กรมการกรุงเก่าให้ชำระความนายดีรามัญ"

จ.ศ. 1210 เลขที่ 159 "ร่างจดหมายอักษรหาเสนาบดีไทยถึงผู้สำเร็จ
ราชการเมืองตะนาวศรี" และ "ร่างจดหมาย
อักษรหาเสนาบดีไทยถึงเจ้าเมืองทวาย"

เอกสารตัวเขียน สมุดไทยคำ รัชกาลที่ 4

จ.ศ. 1214 เลขที่ 89 "คำให้การสมิงภักดีสรเคช ไปสืบราชการเมือง
เมาะคำเดิม"

จ.ศ. 1215 เลขที่ 7 "ร่างสารตราถึงพระยาสุวรรณโลก นำคั้งสมิงรา-
จุมพล นายกอง สมิงพหนไพรสน ปลัดกองส่วย
ไม้ขนอสัก"

เลขที่ 47 "ร่างตราทอบเมืองฉะเชิงเทรา ค้วยราษฎรซัดไม้
เสียเงินให้นายอากร" และ "หนังสือพระยาจักรี
มาถึงพระยาอุทัยธานี พระศักดาเรืองฤทธิ์ พระ
วิชิตรักษา ปลัดเมืองตาก เรื่องให้แต่งกรมการ
สืบจับพวกมอญที่หนี 12 ครอบครัว"

จ.ศ. 1219 เลขที่ 42 "ร่างตราถึงพระยานครสวรรค์ให้ยืมช้าง กระบือ
และตัวเลขเจ้าเมืองกรมการ ช่วยกันซัดลากเส้า
รอด 170 คัน ให้ตกถึงท่ากองรามัญ"

จ.ศ. 1220 เลขที่ 2 "จดหมายเมืองตะนาวศรี และเมาะคะมะ (ฉบับ
ที่ 99) "

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

ใบบอกกระทรวงกลาโหม รัชกาลที่ 4 เล่ม 1 จ.ศ. 1213 เลขที่ 21, 42, 89.

ใบออกกระทรวงกลาโหม รัชกาลที่ 4 เล่ม 5 จ.ศ. 1215 เลขที่ 10, 67, 72

_____ เล่ม 7 จ.ศ. 1216 เลขที่ 47, 82.

_____ เล่ม 9 จ.ศ. 1217 เลขที่ 50.

_____ เล่ม 11 จ.ศ. 1218 เลขที่ 15.

_____ เล่ม 15 จ.ศ. 1219 เลขที่ 9.

_____ เล่ม 17 จ.ศ. 1221 เลขที่ 20, 50, 91.

_____ เล่ม 33 จ.ศ. 1229 หน้า 237-238.

เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงกลาโหม

ก. 8 (เลขที่ 9, 12, 13, 14) ยกเว้นคนเป็นทหารเรือ

ก. 13.1/4 เบ็ดเสร็จราชการฝ่ายทหารบก, เรือ

ก. 14 (เลขที่ 5, 11, 12, 15, 16, 63, 77, 128) กรมทหารเรือ

เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงการคลัง

ค. 1/7 ขอตัวนายเอี่ยม บุตรหมุ่ทหารเรือรับราชการในกระทรวงการคลัง

ค. 5.2/1 เรื่องขอเพิ่มงบประมาณพลตระเวนนครบาลปี 112

ค. 13.2/23 เรื่องเก็บเงินส่วยแก่พวกมอญและเกี๋ยงในมณฑลราชบุรีและ
เพชรบุรี

ค. 15/1 เรื่องออกตราภูมิ

เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงนครบาล

น. 1.2/23 ประวัติข้าราชการกรมกองตระเวน

น. 1.3 (เลขที่ 1-12) งบประมาณจ่ายเงินแผ่นดิน ร.ศ. 111-112.

- น. 3.3 ก/102 เรื่องไหมคกับหญิงรามัญจะไปทรงเจ้าหลักเมือง
- น. 3.4 ข/1 เรื่องหลวงรามัญนนทเขตรขอตั้งพวกรามัญ 9 คน เป็นผู้บังคับ
ว่ากล่าวตักเตือนคดีฝ่ายรามัญเมืองนนทบุรีต่อไป
- น. 7 ค./5 เรื่องยกไพร่หลวงกองมอญที่สำหรับลงเรือเข้ามาเป็นพลกระแวน
- น. 8.1/60 ราชการทั่วไป
- น. 8.2/28 เรื่องขอยืมนายมิ่งบุตรหมู่รามัญกรมทหารเรือไว้รับราชการใน
กรมกองกระแวน
- น. 8.8/1 รายงานกระทรวงนครบาล
- น. 11.3/1 ความเห็นที่จะจัดการกรมกองกระแวน
- น. 30/4 บัญชีสำมะโนครัวราษฎรหัว เมืองมณฑลกรุงเทพ
- น. 32/4 สุรัสวดี
- น. 40.2 (เลขที่ 11, 49) กรมทหารเรือ
- น. 40.4/1 เลขไพร่หลวง
- น. 42.1/43 สมิงบันทะละนายกองคุมเลขทหารเรือ ขออนุญาตชุกคลอง
- เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงมหาดไทย
- ม. 1.4/5 ประกาศเปลี่ยนการควบคุมตัวเลข
- ม. 2.14/54 รายงานพระยาวรเคชศักดิ์การุช ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี
ตรวจราชการเมืองกาญจนบุรี
- ม. 2.14/103 รายงานตรวจราชการเมืองสมุทรสาครของพระอินทราธิบดี
- ม. 2.12 ก./3 ใบบอกเมืองกาญจนบุรี
- ม. 2.19 (เลขที่ 4, 8) สำมะโนครัวพลเมือง
- ม. 5.1 ก/31 เรื่องพวกรามัญแขวงเมืองราชบุรีหนีออกไปนอกพระราช-
อาณาเขต

เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงศึกษาธิการ

ศ. 7 (เลขที่ 58, 61, 78, 80) พระสงฆ์ฝ่ายและถึงมรณภาพ

ศ. 10 ก (เลขที่ 4, 12, 17, 21, 23) ทั้งและลาออกจากสมณศักดิ์

ศ. 12 (เลขที่ 2, 7, 8, 10, 12, 15) จัดการศาสนาและการศึกษา

สารบาญสมุคพิเศษ รัชกาลที่ 5 เล่ม 20 เรื่องดูกฎหมายมัญฑทหารเป็นเลขกรรมการเมือง นครเขื่อนขันธ์ ร่องทุกข้อมีเวรออก หน้า 421-426.

_____ เล่ม 31 เรื่องจัดการทหารหน้า หน้า 40-45.

เอกสารบนตำหนักจันทร์ วัดบวรนิเวศวิหาร

"สำเนาพระมหาสมณศาสน์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ วโรรส" เล่ม ร.ศ. 129-130.

เอกสารชั้นต้นที่จัดพิมพ์แล้ว

กฎหมายตรา 3 ดวง. 4 เล่ม. พระนคร: ศุภสภา, 2505.

คำร่างราชานุญาต, หอสมุด. "กฎหมายลักษณะอาญาหลวง" กฎ 2 (ไม่ปรากฏปีและสถานที่พิมพ์).

_____ "พระราชกำหนดเก่า" กฎ 28 (ไม่ปรากฏปีและสถานที่พิมพ์).

_____ กฎหมายโปลิศซึ่งจะรักษาน้ำที่ในพระนคร 53 ข้อ พระนคร: โรงพิมพ์หลวงในพระบรมมหาราชวัง, 2418.

แถลงการคณะสงฆ์. เล่ม 2. พ.ศ. 2457 (ไม่ปรากฏสถานที่และสำนักพิมพ์).

ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3. พระนคร: สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2508.

ประชุมพระราชหัตถ์ เลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงบริหาร
ราชการแผ่นดิน. ภาคที่ 2 และภาคที่ 3 ตอน 2. พระนคร: โรงพิมพ์
สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2513.

ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. "ลายพระ
หัตถ์เกี่ยวกับการศึกษา" พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
 2514.

เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
 พระนคร: คุรุสภา, 2511.

เอกสารชั้นรอง

หนังสือ

กรีตไวลด์, เอ.บี. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม. ม.จ. สุกัทรทิศ
คិតกุล ทรงแปล. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2508
 (ม.จ. จงจิตรถนอม คิตกุล ทรงพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในมหามงคล
 สมัยพระชนมายุเสมอถวยสมเด็จพระราชบิดา).

กลาโหม, กระทรงง. ที่ระลึกวันสถาปนากระทรวงกลาโหม. พระนคร:
โรงพิมพ์อักษรประเสริฐ, 2496.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "สังคมสมัยอยุธยา," ประวัติศาสตร์และการเมือง.
กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516.

_____ . สี่แผ่นดิน. 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2518.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ชุมชนพระบรมราชาธิบายในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
 2505. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรี ม.จ. ไทรทิพเทพสุค)

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ธรรมเนียมราชตระกูลในกรุงสยาม.

พระนคร: กรุงสยามการพิมพ์, 2515 (พิมพ์ในงานฉานนกิจศพนาย-
บุญเกื้อ พรหมพานิช)

_____ . พระราชกรณียาสน์ ว่าด้วยพระราชพิธีศรีสัจปานกาล. พระนคร:
โรงพิมพ์ไทย, 2463. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารคา
มรกฎ รัชกาลที่ 5)

_____ . พระราชดำรัสแสดงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน.
พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2470.

_____ . พระราชพิธีสิบสองเดือน. 2 เล่ม. พระนคร: คุรุสภา, 2506.

_____ . พระราชวิจารณ์เรื่องพระราชพงศาวดารกับเรื่องพระราชประเพณีการ
ตั้งพระมหากษัตริย์. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2516.. (พิมพ์
ในงานฉานนกิจศพนายพงษ์เจริญ สังคีรี)

_____ . พระราชหัตถ์ เลขาเสด็จประพาสมณฑลปราจีนบุรีและเรื่องจังหวัด
ปราจีนบุรี. พระนคร: บริษัทธนาคารพิมพ์ จำกัด, 2503. (พิมพ์ใน
งานฉานนกิจศพนางแมน ยูปานนท์)

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. เจ้าชีวิต. กรุงเทพมหานคร:
คลังวิทยา, 2517.

โชติ คุริยประณีต. วงปีพาทย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิชเนต, 2517.
(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพผู้เขียน)

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. สมเด็จพระนางเรือล่ม. พระนคร: โอเคียนสโตร์,
2509.

คำทรงราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้า. ความทรงจำ. พระนคร: สมาคมสังคมนา-
ศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2505.

✓ คำนำคณะกรรมการสงฆ์. พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2513. (พิมพ์ใน
งานพระราชทานเพลิงศพ ร.อ. อนันต์ ชูเอม)

"คำนำพระปริตร," ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับคำนำทางพระพุทธ-
ศาสนา. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2514. (พิมพ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพ พระเทพคุณาธาร (ผล ชินปุฎโต))

ไทยรบพม่า. พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. พระนคร:
คุรุสภา, 2505.

"ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ," ประวัติศาสตร์และ
การเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2516.

✓ หนังสือลำดับสกุลชยเสนีและเล่ห์สุทธิ. พระนคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัด อ.ศิริสาร, 2509. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายมงคล
ชยเสนี)

"อธิบายเรื่องการสอนพระปริยัติธรรม" ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับ
คำนำทางพระพุทธศาสนา. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2514.
(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระเทพคุณาธาร (ผล ชินปุฎโต))

คำทรงราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้า และนริศรานุกัตติวงษ์, สมเด็จพระเจ้า
กรมพระยา. สาส์นสมเด็จพระเจ้า. เล่ม 12, 18, 20, 42 พระนคร:
คุรุสภา, 2505.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา และราชเสนา, พระยา. เทศาภิบาล.

พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2503. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาอรอดกระวีสุนทร)

ทรงศรี อัจจอรณ. สิทธิสภาพนอกอาณาเขต. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2506.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1.

พระนคร: คุรุสภา, 2503.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. พระนคร: คุรุสภา, 2504.

ธีรบุล จัตกาวีร์. "ประวัติกัปตันเบ็ค เอมส์," อนุสรณ์ พ.ศ.ท. ซี.เอช.

ฟอร์ท. พระนคร: โรงพิมพ์สว่างศิลป์, 2510. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ศ.ท. ซี.เอช. ฟอร์ท)

บุญช่วย สขวโน, พระมทา. คณะสงฆ์รามัญในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: พุทธอุปถัมภ์จักรพิมพ์, 2517. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระครูปริยัติสุนทร (เขียว พุทธกรอุชิโต))

บุษกร ลายเลิศ. คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ไทยสมัยเฉพาะ ชั้นปริญญาโท บัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2515. (ไม่ได้จัดพิมพ์)

ปทุมธานี, จังหวัด. งานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ. พระนคร. โรงพิมพ์อุดม, 2500.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1 (เล่ม 2) "พงศาวดารมอญพม่า," พระนคร: คุรุสภา, 2506.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 6 (เล่ม 7) "เรื่องไทยรบพม่าในครั้งกรุงรัตนโกสินทร์,"

พระนคร: คุรุสภา, 2506.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 23 "ตำนานการเกณฑ์ทหาร," พระนคร: โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร, 2464. (พิมพ์ในงานฉลองโล่ที่จังหวัดราชบุรี)

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 27 (เล่ม 16) "พงศาวดารเรื่องฝรั่งเศสกับไทย,"

พระนคร: คุรุสภา, 2507.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 33 (เล่ม 20) "บูรพภาคพระธรรมเทศนา เฉลิมพระ

เกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว," พระนคร: คุรุสภา

2510.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 37 (เล่ม 22) "จกหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส

คอนแวนดินพระเจ้าเสือและพระเจ้าท้ายสระ," พระนคร: คุรุสภา,

2511.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 39 (เล่ม 23) "จกหมายเหตุของพวกบาทหลวงฝรั่งเศส

คอนแวนดินพระเจ้าเอกทัศ ครั้งกรุงธนบุรี และครั้งกรุงรัตนโกสินทร์

คอนคณ," พระนคร: คุรุสภา, 2511.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 62 (เล่ม 35) "ทูตฝรั่งเศสมายังกรุงรัตนโกสินทร์,"

พระนคร: คุรุสภา, 2512.

✓ ประยูท สิริพิพันธ์. ต้นตระกูลขุนนางไทย. พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

ประเสริฐ ณ นคร. ผลงานคนคว่ำประวัติศาสตร์ไทยและเรื่องของเกลือบ (ไม้

เค็ม. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514. (พิมพ์ในงานพระราช-

ทานเพลิงศพนายบุญเรือง ณ นคร)

พจนสุนทร, พระยา (ผู้แปล). จารึกกัลยาณี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-
ธนากร, 2468. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมสุภาพ กฤดากร
ณ ออยุธยา)

พระคลัง (หน), เจ้าพระยา. ราชาธิราช. (ฉบับหอสมุดแห่งชาติ). พระนคร:
ศิลปาบรรณาคาร, 2509.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา (ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน).
พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงนิพนธ์พระอธิบายประกอบ. 2 เล่ม. พระนคร: โอเคียนส์ไทร์,
2505.

พิทยลาภพฤฒิยากร, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. "บรมราชาภิเษก," ชุมนุมพระ
นิพนธ์ของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พระจันทร์, 2517. (ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ในงาน
พระศพคุณิพนธ์)

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงฟื้นฟูวัฒนธรรม. พระนคร:
โรงพิมพ์พระจันทร์, 2511. (ทูลเกล้าฯ ถวายทรงพิมพ์เนื่องในวันเฉลิม
พระชนมายุสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ครบ 3 รอบ)

มลิวัลย์ คงเจริญ. "บทบาทและกิจการทหารเรือไทยสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. (อัคราเนา)

รอง ศยามานนท์, คำเนิน เลชะกุล และวิลาสวงศ์ นพรัตน์. ประวัติศาสตร์
ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา : แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึงแผ่นดิน
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. พระนคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2513.

รัตนปัทมาเดระ. ชินกาลมาลีปกรณ์. แปลโดย แสง มนวิฑูร พระนคร: มิตร-
นราการพิมพ์, 2510. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์แก่นายกี นิมนานเหมินทร์ เนื่อง
ในวันเปิดศึกคนไข)

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. ตำนานวัคควรนิเวศวิหาร.
พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2504. (พิมพ์ในงานฉานาปน-
กิจศพนายแจ่ง พรหมรัตนพงศ์)

_____ . นิกาย. พระนคร: โรงพิมพ์สามมิตร, 2457.

วชิรญาณ, หอพระสมุด (รวบรวม). ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน "จารึกโคลง
ภาพคนต่างภาษา : ภาพมอญ." กรุงเทพฯ: หางหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร,
2517. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ))

วรภัคดีพิบูลย์, พระ (ม.ล. นภา ชุมสาย). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย.
พระนคร: สมาคมสังคมนักกฎหมายแห่งประเทศไทย, 2512.

✓ วิชิตวงศ์วุฒิไกร, เจ้าพระยา (ม.ร.ว. คลี สุทัศน). ตำนานพระอารามและ
ทำเนียบสมณศักดิ์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทย, 2457. (พิมพ์ในงานศพ
ท่านผู้เขียน)

ศรีธรรมราช, พระยา (ทองคำ กาญจนโชติ) (ผู้รวบรวม). "ลัทธิธรรมเนียม
มอญ," เกล้าพระพุทธรศาสนา พงษาการมอญ สุภาษิต กณหมาย.
พระนคร: โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร, 2496. (พิมพ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพพระยาฤทธิราชทรงสวัสดิ์ (สุกใจ ไกรจิตติ))

ศรีเสาวภาคย์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. จดหมายเหตุระยะทางเสด็จ
ประพาสในรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสไทรโยค ครั้งที่ 2 ปีชวด สัมฤทธิ์ศก
พ.ศ. 2431. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2463. (พิมพ์
ในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ)

ศิลปากร, กรม. มอญที่เกี่ยวกับไทย. พระนคร: โรงพิมพ์มหารัชตะการพิมพ์,
2510. (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพคุณแม่พัน เวียงสุวรรณ)

สมมตอมรพันธ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. เรื่องตั้งเจ้าพระยาในกรุงรัตน-
โกสินทร์. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2512.
(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล. ชูชาติ ก่าภู)

..... เรื่องตั้งพระราชาคณะผู้ใหญ่ในกรุงรัตนโกสินทร์. พระนคร:
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2466.

สมุควราชบุรี. พระนคร: โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทย, 2468.

สรเชต คมภีรชโย, พระมหา. ประวัติวัดบวรมงคล. พระนคร: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2509. (พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการเสด็จ
พระราชดำเนินพระราชทานผ้าพระกฐิน ณ วัดบวรมงคลราชวรวิหาร)

สุคจิตต์ คุริยประณีต. หนังสือรายการแนะนำฝึกร้องเพลงไทย. พระนคร:
โรงพิมพ์ก๊กตีประเสริฐ, 2514.

สุนทรภู่. "นิราศพระบาท," และ "นิราศภูเขาทอง," ประวัติคำกลอนสุนทรภู่.
รวบรวมโดย พ.ณ. ประมวลมาศ (ม.จ. จันทรจิรายุ รัชนี้). พระนคร:
โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2499.

เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุমানราชชน). ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. พระนคร:
ราชบัณฑิตยสถาน, 2510.

_____ . แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วรรณการ, 2515.

เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป. (พระยาอนุমানราชชน-พระสวามิภักดิ์).
"ภาคผนวก 1" นิยายเบงกาลี. พระนคร: เกษมบรรณกิจ, 2510.

เสถียร ศุกโฮสภ. ประวัติการโรงเรียนราษฎร์และทำเนียบโรงเรียนราษฎร์.
พระนคร: สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์, 2505.

แสงไสม เกษมศรี, ม.ร.ว. และวิมล พงศ์พิพัฒน์. ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตน-
โกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325-2394) นครหลวง:
มิตรนราการพิมพ์, 2515.

โสภาส เสวกุล. พระบิดาแห่งการปฏิรูป. พระนคร: แพรวพิทยา, 2513.

บทความจากวารสาร

คาหมองลาย (นาวาเอกวิชิตชลธี). "อาหารโรงหล่อ," นาวิกศาสตร์, ปีที่ 20,
เล่ม 9 (กันยายน, 2480), 2271-2299.

ประพันธ์ รัชแก้ว. "ทหารมะรืนกับอั้งยี่และปัจจุบัน," นาวิกศาสตร์, ปีที่ 53,
เล่ม 8 (สิงหาคม 2513), 40-57.

พิชัย รัตนประทีป. "ตราภูมิคุ้มห้าม," ชาวกรุง, ปีที่ 13, เล่ม 3 (ธันวาคม, 2506), 29-31.

ลาวรรณ สุทธิลลอบ. "มอญร้องไห้ที่วัดทุ่งกระโหลก," ชาวกรุง, ปีที่ 44, เล่ม 5 (กุมภาพันธ์, 2518), 48-56.

วัยอาจ, เควิก เค. "คณะสงฆ์เป็นเครื่องยกฐานะในสังคมไทยโบราณ," ศิลปากร, ปีที่ 10, เล่ม 1 (พฤษภาคม, 2509), 41-44.

วัลยา ปิยรัตน์. "พระเพทราชาเป็นขบถหรือ," อักษรศาสตร์พิจารณา, ปีที่ 1, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม, 2516), 6-13.

สอ สัจจวาที. "ปีพาทย์," ชาวกรุง, ปีที่ 13, เล่ม 5 (กุมภาพันธ์, 2507), 22-28.

สุกิจ นิมมานเหมินทร์. "มอญที่ข้าพเจ้ารู้จัก," แถลงงานประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดี, ปีที่ 6, เล่ม 3 (กันยายน, 2515), 97-107.

อุทัย พุทธิวงโส, พระมहा. "การศึกษาปริยัติธรรม," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ฉบับพิเศษที่ 4 (สิงหาคม, 2509), 53-65.

ภาษาอังกฤษ

Books .

Aung, Maung Htin. A History of Burma. New York: Columbia University Press, 1967.

Blanchard, Wendell. Thailand Its People Its Society Its Culture. New Haven: HRAF Press, 1958.

✓ Bowring, Sir John. The Kingdom and People of Siam. 2 Vols.
London: Oxford University Press, 1969.

✓ Burney, Henry. The Burney Papers. 15 Vols. Bangkok:
Printed by the Order of the Committee of Vajiranana
National Library, 1910-1914.

Cady, J.F. Southeast Asia : Its Historical Development.
New York: McGraw-Hill, 1964.

Colquhoun, A.R. Amongst the Shans. New York: Paragon Book
Reprint Corp. c 1970

✓ Crawford, John. The Crawford Papers. Hants: Gregg Inter-
national Publishers, Ltd., 1971.

• Journal of An Embassy From the Governor General of
India to the Courts of Siam and Cochin China. 2 Vols.
London: Henry Colburn, 1828.

Desai, W.S. A Pageant of Burmese History. Calcutta: Orient
Longmans, Ltd., c 1961

Dhani, Prince. The History of Buddhism in Siam. Bangkok:
The Siam Society, 1965.

Embree, John F., and Dotson, Lillian Ota. Bibliography of
the Peoples and Cultures of Mainland Southeast Asia.
New Haven: Yale University, 1950.

Feltus, George Haws. Samuel Renolds House of Siam. New York
Fleming H. Revell Company. c 1924

① Foster, Brian L. "Ethnicity and Economy: The Case of the
Mons in Thailand." Unpublished Doctoral Dissertation,
The University of Michigan, 1972.

Graham, W.A. Siam. 2 Vols. London: Alexander Moring,
Ltd., 1924.

Hall, D.G.E. Burma. London: Hutchinson & Co., Ltd., 1960.

_____. A History of South-East Asia. 2d ed. New York:
St. Martin's Press, 1966.

Halliday, Robert: The Talaings. Rangoon: The Government
Press, 1917.

✓ Harris, George L., et. al. Area Handbook of Thailand.
Foreign Area Studies of American University, Washing-
ton D.C.: U.S. Government Printing Office, 1966.

Harvey, G.E. History of Burma. London: Frank Cass & Co.,
1967.

Hutchinson, E.W. Adventures in Siam in the Seventeenth
Century. London, 1940.

Ingram, James C. Economic Change in Thailand 1850-1970.
Stanford: Stanford University Press, 1971.

- Kaempfer, Engelbert. The History of Japan Together with a Description of the Kingdom of Siam 1660-92, 3 Vols. translated by J.G. Scheuchzen, Glasgow: James Mac Lehose and Sons, 1906.
- Kunstädter, Peter (Ed). Southeast Asian Tribes, Minorities, and Nations. 2 Vols. Princeton: Princeton University Press, 1967.
- La Loubere, Simon de. A New Historical Relation of the Kingdom of Siam. London: Oxford University Press, 1969.
- Lailert, Busakorn. "The Ban Phlu Dynasty 1688-1767: A Study of the Thai Monarchy during the closing years of the Ayuthya Period." Unpublished Ph.D thesis of London University, 1972.
- Le Bar, Frank M., Hickey, Gerald C., and Musgrave, John K. "Mon" in Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia. New Haven: HRAF, 1964, pp. 94-98.
- Neale, Frederick Arthur. Narrative of a Residence in Siam. London: Office of the National illustrated Library, 1852.
- Nisbet, John. Burma Under British Rule and Before. Vol I. London: Archibald Constable & Co., Ltd., 1901.

Phayre, Sir Arthur P. History of Burma. London: Susil
Gupta, 1967.

Punyodyana, Boonsanong . Chinese - Thai Differential Assimi-
lation in Bangkok : An Exploratory Study. Data Paper
No. 79. Ithaca, New York: Cornell University Press,
1971.

Rabibadana, Akin. The Organization of the Thai Society in
the Early Bangkok Period 1782-1873. Data Paper No. 74
Southeast Asia Program Ithaca: Cornell University
Press, 1969.

Seidenfaden, Frik. The Thai Peoples. Book I. Bangkok:
the Siam Society, 1958.

Shrock, Joan L., et. al. Minority Groups in Thailand.
Ethnographic Study Series: U.S. Government Printing
Office, 1970.

Skinner, G.W. Chinese Society in Thailand: An Analytical
History. New York: Cornell University Press, 1957.

Tin, Pe Maung and Luce, G.H. The Glass Palace Chronicle of
Kings of Burma. London: Oxford University Press,
1923.

Vella, Walter F. Siam under Rama III 1824-1851. New York:
J.J. Augustin Incorporated Publisher, 1957.

Wales, Quaritch. Ancient Siamese Government and Administration. New York: Paragon Book Reprint, 1965.

Wyatt, David K. The Politics of Reform in Thailand: Education in the Reign of King Chulalongkorn. New Haven and London: Yale University Press, 1969.

Articles

Bulletin of the School of Oriental and African Studies

Shorto, H.L. "The Dewatau Sotapan: A Mon Prototype of the 37 Nats," BSOAS, XXX pt. i (1967), 127-141.

_____. "The 32 Myos in the Medieval Mon Kingdom," BSOAS, XXVI pt. iii (1963), 572-591.

Geographical Review

Spate, O.H.K. "The Burmese Village," Geographical Review (New York) XXXV (1945), 523-543.

Indian Antiquary

Ko, Twa Sein. "Notes on an Archeological Tour through Ramannadesa (the Talaing Country of Burma)," Indian Antiquary, XXI (1892), 377-386.

Journal of the Burma Research Society

Aung, Shwe Zan. "The Influence of Bengali on the Mon Language of Indo-Burma," JBRS, XI pt. iii (1921) 119-122.

Blagden, C.O. "Etymological Notes," JBRS, IV pt. i (1914)
57-60.

_____. "Etymological Notes," JBRS, V pt. i (1915), 25-31.

C.D. "Further Note on the Word 'Talaing'," JBRS, II pt ii.
(1912), 246-248.

_____. Note on the Word 'Talaing'," JBRS, II Pt i (1912),
100-101.

Cooper, W.G. "The Origin of the Talaing," JBRS, III pt. i
(1913), 1-11.

Furnivall, J.S. "Notes on the History of Hanthawaddy," JBRS,
Vol. III pt. i (1913) 47-53.
pt. ii (1913), 165-169.
Vol. IV pt. i (1914), 45-48.
pt. iii (1914), 209-214.

Halliday, Robert. "The Birth Feast of the Mons," JBRS, IX
(1919), 117-123.

_____. "The Kolok Dance of the Talaings," JBRS, IV pt. ii
(1914), 93-101.

_____. (tr.) "Mon History of Kings," JBRS, XIII pt. i
(1923), 7-67.

Halliday, Robert. "The Mon Inscriptions of Siam," JBR,
XXII pt. iii (1933), 107-119.

_____. "The Mons in Siam," JBR, XII (1922a), 67-79.

_____. "Mon Wedding Speeches and Ritual," JBR, VIII
pt. ii (1918), 81-97.

Hla, Nai Pan. "Mon Literature and Culture over Thailand and
Burma," JBR, XLI (1958), 65-75.

J.S.F. "Two Legendary Heroes of the Mons," JBR, IV pt. iii
(1914), 225-229.

Luce, G.H. "A Cambodian (?) Invasion of Lower Burma...a Com-
parison of Burmese and Talaing Chronicles," JBR,
XII pt. i (1922), 39-45.

_____. "Mons of the Pagan Dynasty," JBR, XXXVI pt. i
(1953), 1-19.

M.O. "The Derivation of Ramanna," JBR, IV pt. ii (1948),
148.

_____. "Origin of the Word 'Talaing'," JBR, II pt. i
(1912), 73-74.

Mya, Maung. "A Further Note on the Word 'Talaing'," JBR,
III pt. i (1913), 84-86.

Journal of the Indian Archipelagos of Eastern Asia

O' Riley, Edward. "On the Spirit (Nat or Dewah) Worship of the Talines," Journal of the Indian Archipelagos of Eastern Asia, IV (1850), 591-597.

Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal (Calcutta)

Phayre, Sir Arthur P. "On the History of Pegu," JRAS (Bengal) Vol. XLII pt. i (1873), 23-57, 120-159.
Vol. XLIII pt. i (1874), 6-21.

Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland (London)

Blagden, Charles O. "The Chronicles of Pegu: A Text in the Mon Language," JRAS, XXXIX (1907), 367-374.

Low, James. "History of Tenasserim," JRAS,
III (1836), 25-54.
IV (1837), 304-332.
V (1839), 245-263.

Wales, H.G. Quaritch. "Anurddha and the Thaton Tradition," JRAS (1947), 152-156.

Journal of the Siam Society

Dhani-Nivat, H.H. Prince. "The Old Siamese Conception of the Monarchy," JSS, XXXVI pt. ii (1947), 91-106.

Foster, Brian L. "Ethnic Identity of the Mons in Thailand,"

JSS, LXI pt. i (1973), 203-223.

Griswold, A.B., and Prasert na Nagara. "A Declaration of

Independence and its Consequences: Epigraphic and

Historical Studies Number I," JSS, LVI pt. ii (1968),

207-249.

_____. "A Law Promulgated by the King of Ayudha in 1397

A.D: Epigraphic and Historical Studies No. 4," JSS,

LVII pt. i (1969), 109-148.

Halliday, Robert. "The Funeral Customs of the Mons," JSS,

XVI (1922b), 28-35.

_____. "Immigration of the Mons into Siam," JSS, 50th

Anniversary Vol. I, pp. 65-77.

Lingat, R. "Evolution of the Conception of Law in Burma and

Siam," JSS, XXXVIII pt. i (1950), 9-31.

Seidenfaden, Erik. "Mon Influence on Thai Institutions,"

JSS, XXXVI pt. i (1946), 39-41.

_____. "Review Article of 'The Generations of the Gajaseni

family and Mon Antiquities' (in Siamese) by Prince

Damrong Rajanubhab," JSS, XXXIII pt. ii (1941),

185-187.

Seidenfaden, Erik. "Siam's Tribal Dresses," JSS, XXXI
pt. ii (1939), 169-175.

Smithies, Michael. "Village Mons of Bangkok," JSS, LX
pt. i (1972), 307-332.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

สถานที่ ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

- ก. เพศ ชาย
 หญิง
- อายุ 20 - 30
 30 - 40
 40 - 50
 50 - 60
 60 - 70
 70 ขึ้นไป
- สถานที่เกิด ประเทศไทย
 ประเทศมอญ
- ข. คุณคิดว่าคุณเป็นคน มอญ
 มอญปนไทย
 ไทย
- ถามเชื้อชาติของบรรพบุรุษในท่านองเดียวกันนี้
- บิดาเป็นคน มารดาเป็นคน
- ปู่ ย่า ตา ยาย
- บิดาของปู่ มารดาของปู่..... บิดาของตา
- มารดาของตา
- บิดาของย่า มารดาของย่า บิดาของยาย
- มารดาของยาย

- ค.
1. คุณพูดภาษา มอญ เป็นภาษาแรก และภาษา มอญ เป็นภาษาที่สอง
 - ไทย ไทย
 - อื่น ๆ อื่น ๆ
 2. บิดามารดาของคุณพูดภาษาอะไรกับคุณเมื่อคุณยังเป็นเด็ก
 - ภาษามอญ
 - ภาษามอญปนไทย
 - ภาษาไทย
 - ภาษาอื่น ๆ
 3. ปู่ ย่า พูดภาษาอะไรกับคุณเมื่อคุณยังเป็นเด็ก
 - ภาษามอญ
 - ภาษามอญปนไทย
 - ภาษาไทย
 - ภาษาอื่น ๆ
 - ตา ยาย พูดภาษาอะไรกับคุณเมื่อคุณยังเป็นเด็ก
 - ภาษามอญ
 - ภาษามอญปนไทย
 - ภาษาไทย
 - ภาษาอื่น ๆ
 4. ภาษาที่คุณใช้พูดกับคนในครอบครัว (สามี, ภรรยา, บุตร, หลาน, ญาติพี่น้อง)
 - ภาษามอญ
 - ภาษามอญปนไทย
 - ภาษาไทย
 - ภาษาอื่น ๆ

5. เมื่อบุตรหลานญาติสนิทหรือคนในครอบครัวพูดกับคุณเป็นภาษาไทย คุณมีความรู้สึกอย่างไร

6. ภาษาที่คุณใช้ในชีวิตประจำวันนอกบ้าน
-ภาษามอญส่วนมาก
 -ภาษามอญปนไทย
 -ภาษาไทยส่วนมาก

ง. 1. คุณทำงานอะไร เป็นอาชีพหลัก

-รับราชการ
-ค้าขายส่วนตัว (เป็นงานเกี่ยวกับ.....)
-ทำนา
-(อื่น ๆ)

2. อาชีพที่กังวลว่าคุณทำมาตลอดเป็นเวลานาน

-ใช่
-ไม่ใช่

(ถ้าไม่ใช่) เคยคุณเคยทำอะไร

สาเหตุที่เปลี่ยนเพราะ

3. คุณชอบอาชีพนี้ (ในข้อ ง. 1) หรือไม่

-ชอบ
-เฉย ๆ
-ไม่ชอบ

เพราะเหตุใดคุณจึงเลือกอาชีพนี้

4. บิดา มารดาของคุณมีอาชีพอะไร

เคยทำอาชีพของคุณหรือไม่

5. ปู่ ย่า ของคุณเคยทำอาชีพของคุณหรือไม่... (ถ้าไม่เคย) มีอาชีพอะไร...

ตา ยายของคุณเคยทำอาชีพของคุณหรือไม่... (ถ้าไม่เคย) มีอาชีพอะไร...

- จ. 1. คุณอยู่ที่นี้ (สถานที่นี้, คำขานนี้) มาตั้งแต่กำเนิดใช่
ไม่ใช่
 (ถ้าไม่ใช่) คุณเคยอยู่ที่ไหนมาก่อน
 เหตุที่ย้ายมาอยู่ที่นี้เพราะ
2. คุณพอจะทราบไหมว่า บิดา มารดา หรือบรรพบุรุษของคุณ
อยู่ที่นี้มาแต่เดิม
เคยอยู่ที่ (ระบุดานที่)มาก่อน ๆ ที่คุณจะย้ายมาอยู่ที่นี้
- ฉ. 1. คุณคบหาสมาคมกับ เฉพาะคนในหมู่บ้านนี้เท่านั้น
คนอื่น ๆ นอกหมู่บ้านด้วย
2. เพื่อนฝูงของคุณส่วนมากเป็นคน มอญ
 มอญและไทยพอ ๆ กัน
 ไทย
3. คุณมีเพื่อนฝูงที่สนิทสนมกับคุณมากจนพอที่จะพึ่งพาอาศัยได้หรือไม่
 (ถ้ามี) ส่วนมากมักจะเป็นคน มอญในหมู่บ้านเดียวกัน
 มอญและไทยในหมู่บ้านอื่น
 ไทย
- ช. 1. บุตร บิดาของคุณ (ถ้ามี) มีอาชีพอะไร กำลังเรียนหนังสือ
 ทำงานแล้ว (ระบุงานที่ทำด้วย)
2. (ถ้ายังเรียนอยู่) คุณต้องการให้เรียนถึงชั้นไหน
 ม.ศ. 3
 ม.ศ. 5 หรืออาชีพ
 มหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่า
 เพราะเหตุใด

3. คุณต้องการให้บุตรธิดาสืบทอดอาชีพคุณหรือไม่
- เพราะเหตุใด
4. คุณต้องการให้บุตรหลานหรือแม้แต่ตัวคุณเองแต่งงานกับ
- คนมอญ
- คนไทย
- ไม่จำกัด
5. ในการเลือกคู่ครองให้บุตรหลานหรือแม้แต่ตัวคุณเอง คุณถืออะไรเป็นเกณฑ์
-ฐานะ
-รูปร่างหน้าตา
-การศึกษา
-เชื้อชาติ (ต้องเป็นคนมอญ)
-อาชีพ
-ความรักความเข้าใจกัน
-อุปนิสัย
6. ถ้าให้เลือกระหว่างบุคคล 2 คน ที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามเกณฑ์ที่คุณตั้งไว้
- แต่คนหนึ่งเป็นมอญอีกคนหนึ่งเป็นไทย คุณจะเลือกใคร
- เหตุผล
7. คุณมีญาติพี่น้องแต่งงานกับคนไทยหรือไม่
- (ถ้ามี) เป็นใคร มีความสัมพันธ์กับคุณอย่างไร
- เขาทำพิธีแต่งงานแบบ
- มอญ
- มอญปนไทย
- ไทย
- แต่งงานแล้วไปอยู่ที่ไหน
- ในหมู่บ้านมอญ
- ไปอยู่ร่วมกับคนไทย
- คุณมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ (การแต่งงานกับคนไทย) อย่างไร
-
- ญ. 1. ทุกวันนี้คุณยังคงนับถือผีอยู่หรือไม่

2. ในหมู่บ้านคุณยังคงมีการรำผีและทำพิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับการนับถือผีอยู่หรือไม่
 คุณมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้
 (ถ้าไม่มีการรำผีแล้ว) คุณพอจะทราบไหมว่า การรำผีนั้นเลิกไปนานเท่าใดแล้ว
 ทำไมจึงเลิกไป
3. เวลาว่างงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ คุณและคนในหมู่บ้านจัดงานแบบไหน. มอญ
 มอญปนไทย
 ไทย
4. งานที่จัดขึ้นมักจัด อยู่ในหมู่บ้านมอญ
 ไม่เฉพาะในหมู่บ้านมอญ แต่มีคนอื่นเข้าร่วมด้วย
5. คุณไปวัดบ่อยเพียงใด ทุกวัน สัปดาห์ละครั้ง
 เดือนละ 2 ครั้ง
 เดือนละครั้ง
 ปีละ 2 ครั้ง
 ปีละครั้ง
 เนื่องในโอกาสอะไร
6. เวลาไปวัดคุณเลือกไปวัด มอญ
 ไม่จำกัดขอให้ไปวัดที่ไกลบ้านที่สุดหรือวัดที่ไปมาสะดวก
7. ในความรู้สึกของคุณเห็นว่าวัดไทยกับวัดมอญแตกต่างกันหรือไม่.....
 อย่างไร

8. ถ้าคุณหรือบุตรของคุณจะบวช คุณคิดจะบวชหรือให้บวชกับ...พระมอญ วัดมอญ
...พระไทย วัดไทย
...ไม่จำกัด

เพราะเหตุใด

9. เมื่อคุณเกิดเจ็บป่วยขึ้นคุณไปรักษากับพระ
.....หมอแผนโบราณ
.....หมอแผนปัจจุบันตามโรง-
พยาบาลหรือสถานือนามัย
.....ซื้อยาใช้เอง

10. บุตรของคุณคลอด ที่บ้าน
..... ที่โรงพยาบาล

- ใครช่วยในการทำคลอด หมอตำแยประจำตำบล
..... ผอ.ครรภ์หรือแพทย์ตามสถานือนามัย
หรือโรงพยาบาล

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ตำแหน่งและราชทินนามพระราชาคณะและพระครูฝ่ายรามัญ

1. พระสุเมธจารย์ (เดิมเป็น พระมหาสุเมธจารย์) เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายรามัญ
2. พระคุณวงศ์ (หรือ พระภูหลวงษ์) เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญ
3. พระอริยธัช
4. พระธรรมวิสารท
5. พระอุกมญาณ เจ้าคณะเมือง ๆ นครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง)
6. พระไตรสรณธัช
7. พระสุเมธมนี (เดิมเป็น พระสุเมธน้อย)
8. พระรามัญมนี เจ้าคณะเมือง ๆ ปทุมธานี
9. พระรามัญมหาเถร วัดโบสถ์ ปทุมธานี
10. พระอุคมวิจารณ์ วัดทรงธรรม เมืองนครเขื่อนขันธ์
11. พระครูอินทมนี เจ้าคณะเมืองฝ่ายรามัญนนทบุรี
12. พระครูวิสุทธีวงศ์ เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองนครเขื่อนขันธ์
13. พระครูอินทเขมา เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองราชบุรี
14. พระครูรามัญสมณคฤ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดกวีศราราม ลพบุรี
15. พระครูสาครคุณาธาร เจ้าคณะเมืองฝ่ายรามัญเมืองสมุทรสงคราม
16. พระครูรามาชิปที เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองราชบุรี
17. พระครูรามัญญาชิปที เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองราชบุรี
18. พระครูโฆทานสมณคฤ วัดกวีศราราม ลพบุรี
19. พระครูราชสังวร ตำแหน่งพระครูพระปริตรรามัญ
20. พระครูสุนทรวิลาส ตำแหน่งพระครูพระปริตรรามัญ
21. พระครูราชปริต ตำแหน่งพระครูพระปริตรรามัญ
22. พระครูสิทธิเทษ ตำแหน่งพระครูพระปริตรรามัญ

23. พระครูวิสุทธิศีล	เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองปทุมธานี
24. พระครูธรรมลิขิต	คณะพระสุเมธาจารย์
25. พระครูอุคมวงศ์	รามัญเมืองนนทบุรี
26. พระครูวิเชียรมุนี	รามัญเมืองนนทบุรี
27. พระครูนิโรธมุนี	รามัญเมืองนนทบุรี
28. พระครูธรรมวิจารณ์	รามัญเมืองนนทบุรี
29. พระครูอมรราชิปติ์	เจ้าคณะรองฝ่ายรามัญเมืองนนทบุรี
30. พระครูปัญญารัตน์	รามัญเมืองปทุมธานี
31. พระครูปิฎกขจร	รามัญเมืองนครเขื่อนขันธ์
32. พระครูอุทโมรวงศ์ (หรือพระครู
อุทโมรวงศ์ชาคา)	รามัญเมืองปทุมธานี
33. พระครูนันทมุนี (หรือพระครูนันทมุนี)	รามัญเมืองปทุมธานี
34. พระครูวินัยธรรม	วัดชนะสงคราม กรุงเทพฯ

(รวบรวมจากหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 5 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรม
ศิลปากร. กระทรวงศึกษาธิการ แฟ้ม ศ.7 (เลขที่ 58, 61, 78, 80) เรื่อง
พระสงฆ์ช่วยและถึงมรณภาพ แฟ้ม ศ.10 ก. (เลขที่ 4, 12, 17, 21, 23) เรื่อง
ตั้งและลาออกจากสมณศักดิ์ แฟ้ม ศ.12 เลขที่ 8 เรื่องจัดการคณะสงฆ์หัวเมืองต่าง ๆ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา.

ชื่อ

นางสาวสุภรณ์ โอเจริญ

วุฒิการศึกษา

อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2513

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย